

culebra **koḡ**

Nasalización de las vocales

Cuando el sonido sale por la nariz se indica colocando la letra **n** al final de la palabra, como en los siguientes ejemplos:

uno **iin**

frente **taan**

Los tonos

Hay tres tonos distintos: alto, medio y bajo.

El tono alto se indica con el acento (**á**).

El tono bajo se indica con una raya debajo de la vocal (**a**).

El tono medio no tiene representación (**a**).

puerta **yé'é** gato **chitó**
(alto-alto) (medio-alto)

gallo **chéli** casa **ve'e**
(alto-medio) (medio-medio)

chivo **kítì** nube **vikḡ**
(alto-bajo) (medio-bajo)

aguacate **tì chí** cama **xì to**
(bajo-alto) (bajo-medio)

TUTI YO'O NAKANI SA'A

ÑA NI KEE ABRAHAM

XI'IN ÑA NI NDO'O NA

La historia de Abraham

Mixteco del municipio de Tezoatlán

borrador

10 copias

may de 1999

INTROUCCIÓ

Este libro es un summario de la historia de Abraham que se encuentra en el antigua testamento de la Santa Biblia. El contenido de este summario esta tomado del libro de Genesis desde el capitulo 11 hasta el capitulo 23.

Letras que tienen sonido distinto al que tienen en español

La mayor parte de las letras mixtecas se pronuncian igual a las del español, pero hay algunas que tienen distinta pronunciación.

Ejemplos:

El saltillo "''" se pronuncia como en los siguientes ejemplos:

casa   **ve'e**

cosa   **ña'a**

La **x** se pronuncia como en los siguientes ejemplos:

cama   **xī to**

comal   **xoo**

La **d** se pronuncia como en los siguientes ejemplos:

tortilla   **dita**

hijo   **de'e**

La **y** se pronuncia como en los siguientes ejemplos:

masa   **yúsa**

chile   **yá'a**

La **nd** se pronuncia como en los siguientes ejemplos:

plátano   **ndíka**

mano   **ndá'a**

La **mv** se pronuncia como en los siguientes ejemplos:

sombrero   **mvélo**

garrafón   **mvúli_**

Las vocales dobles se pronuncian como en los siguientes ejemplos:

huevo   **nduu**

Dá tá n̄i s̄a nde'é Abraham ñoó, kúú n̄i xini n̄a iin iin leko sa'a iin yító ló'o, ch̄i n̄i sadi' ndík̄i rí tein yító ñoó.

Dá n̄i sa'an Abraham n̄i tiin na léko ñoó, dá n̄i sa'ání ná rí, dá n̄i dakéj̄i n̄a rí noo Ndios, tát'on k̄i'o kua'an ndo'o de'e na. Dá n̄i kaa Ndios xí'ín Abraham:

—Ta viti kían kemánij̄i yo'ó sa'á ña n̄i keeon, ch̄i k̄o ní ndata ta'on yo'ó dokoón iin tó'ón din̄i de'e manoon noó yu'u. Ta viti keei iin ña va'a xí'ón, ch̄i k̄i'oi ña kandeí kua'á ndava'o de'e ñánóón xí'ín de'e díkóón, ta kakuu xi tát'on k̄i'o kua'a kúú t̄iñoó xí'ín tát'on k̄i'o kua'a kúú ñotí ndéi yu'ú taño'o. Ta ndidaá kúú nación ñ'o ñayuu yó'o ni'í ná ña va'a sa'a de'on, ch̄i n̄i seídó'on ndidaá kúú choon n̄i sa'andaj̄i nooon —kaá Ndios xí'ín Abraham.

Dióon n̄i kuu.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaxi Ndios

iin t̄a naní Abraham

N̄i s̄a io iin t̄a naní Taré, tá'an ra n̄i s̄a kuu iin de'e ñání díkó Sem, ta Sem ñoó n̄i s̄a kuu de'e Noé. Ta n̄i s̄a io iin de'e Taré s̄a naní Abram. Dá n̄i tanda'a Abram ñoó xí'ín iin ñá'a s̄a nanián Sara. Ta n̄i s̄a io iin dax̄i Abram naní Lot. Ta ndéi na iin ñoo naní Ur.

Ta kúú iin kuu, dá n̄i kaa Ndios xí'ín Abram:

—Dánkoo yo'ó ñ'o xaan, ta dánkoo ta'anon tá'on xí'ín n̄a ve'on, dá ko'on iin ka xíán ña dána'i nooon, ta ñoó kooón. Ch̄i ko'in kava'i iin ka nación ká'ano xí'ín de'e ñánóón, xí'ín de'e díkóón. Ta ko'on yu'u k̄i'oi ña va'a nooon, ta chindáya'i ñayuu kuuon. Ta kua'á ndava'o ñayuu ni'í ña man̄i sa'á ña ko'in keei xí'ón. Ta kee yu'u ña va'a xí'ín ñayuu chindeé yo'ó, ta kendava'i xí'ín ñayuu kendava'a xí'ón. Ta sa'a yo'ó, ndidaá kúú ñayuu ndéi ñayuu natiin ña man̄i kee yu'u —kaá Ndios xí'ín Abram.

Dá n̄i kee Taré, tá'an ra kúú tatá Abram ñoó, kua'an ra xí'ín Abram, xí'ín Sara, xí'ín Lot, ch̄i kua'an n̄a kandeí na ch̄i kuendá Canaán. Dá tá n̄i sa'a n̄a ñoo naní Harán, dá n̄i s̄a ndei na ñoó. Ta kúú ñoó n̄i xi'í Taré.

Ta noó nì ndi'i nì xí'í Taré, ta kúú nì seídó'o Abram noó nì sa'anda Ndios choon noo ná. Dá nì kankuei na ñoo naní Harán ñoo kua'an nà xí'ín Lot xí'ín borrego na xí'ín ndidaá kítì ndáka na xí'ín tã ndáka kítì na. Dá nì saa nà iin xían noo naní Betel, ña nákaa chí kuendá Canaán. Ñoo ndéi ñayuu Canaán, tído nì kaa Ndios xí'ín Abram ña nakì'o na ñó'o ñoo noo ndidaá kúú de'e ñání ná, de'e díkó ná. Dá nì kava'a Abram iin noo náa. Dá nì sa'ání ná iin kítì, ta nì chĩño'o nà ri nì doko ná noo Ndios.

Ta nì ndi'i yó'o, dá nì sa io tama ndidaá kúú xían kuendá Canaán. Dá nì ka'án Abram ña o ní'í ka na ña'a kasá'an na ñoo ñoo, dá nì kee na kua'an nà kande na chí kuendá Egipto, chí nì ni'í tó'on ná ña ío va ña'a kasá'an na ñoo.

Tá sa kua'an kuyati na chí kuendá Egipto, dá nì kaa Abram xí'ín ñadi'í nà:

—Tatá. Sã io va títo xí'ín ñó'o, tído ¿ndeí nákaa leko chĩño'o yo doko yo noo Ndios?

Dá nì kaa Abraham:

—Ndios kúú nà ná'a, dá tei na iin léko chĩño'o yo doko yo noo ná —kaá nà xí'ín xi.

Dá tá nì saa nà dinì yúku ñoo, dá nì kava'a Abraham iin noo náa. Dá nì chikodó ná títo nooán. Ta kúú nì so'oni va na ndá'a de'e manì ló'o ná Isaac. Ta kúú nì chĩnoo ñaa na noo títo kándodó noo náa ñoo. Ta kúú nì tiin na yúchì, kua'an nà ka'ání ná Isaac, dá dákei ñaa ná doko ná noo Ndios, ká'án ná.

Ta kúú nda induú ñoo táì nì ka'an ángel Ndios xí'ín Abraham, dá nì kaa nà:

—O sa ká'ánón tayíí xaan, chí viti kían sa kandaã va'o iniì ña ío ñaño'ó yo'ó noo Ndios, chí ko ní ndatã ta'on yo'ó dokoón iin tó'ón dinì de'e manì ló'on noo yú'u —kaá nà.

Ta kúú tá nì t̄u noo iin k̄a kuu ñóó, kúú na'a ndava'o nì ndakoo Abraham. Ta kúú nì ch̄inóo na t̄ej burro ló'o ná. Ta nì sa'anda n̄a t̄ito, dá dákej̄ n̄a ña'a dokoo ná noo Ndios.

Dá nì kee na kua'an n̄a iin x̄ían noo nì sa'anda Ndios choon noo ná ña ko'on n̄a. Ta kúú kua'an nduú n̄a x̄ín Isaac, x̄ín uu k̄a t̄a ñó'o t̄ixi ndá'a ná.

Tá nì xika na onì kuu, dá nì s̄a nde'é Abraham x̄íká noo nì ka'an Ndios ko'on n̄a. Dá nì kaa n̄a x̄ín t̄a ñó'o t̄ixi ndá'a ná:

—Kandoo tóó ndó x̄ín burroi yó'o. Ta ko'in x̄ín de'i cháá k̄a chí noo, dá chiñó'o ndu ña'a dokoo ndú noo Ndios, dá ndusaa ndu —kaá n̄a.

Dá nì tiin Abraham t̄ito, dá nì ch̄inóo na ro dokoo Isaac. Ta kúú nì tiin na yúch̄i x̄ín yuu chíndaá tá'an na, dá kana ñó'o. Dá nì kee na kua'an n̄a. Ta kúú tóó lú'u k̄a ni, dá nì kaa Isaac x̄ín tatá x̄i:

—Míian ndaa kuití kúú yo'ó iin ñá'a luu ndava'o káa. Tá ná koni ñaá t̄a ndéi chí kuendá Egipto, ta kúú katoó rá yo'ó. Ta dá k̄ian ka'ání rá yu'u, dá tanda'a r̄a x̄ín yo'ó. Sa'á ñoo va'a k̄a ka'an yo'ó ña kúúón k̄i'o ló'i, dá ná o ka'ání rá yu'u —kaá Abram.

Ta kúú, tá nì sā n̄a Egipto, kúú nì xini t̄a ndéi ñoo ña luu ndava'o káa Sara. Dá nì sa'an r̄a nì ka'an r̄a x̄ín t̄a kúú faraón, tá'an r̄a kúú rey kuenda Egipto. Ta nì kast̄'on ra ña luu ndava'o kaa ñá'a ñoo. Dá nì kee ra ndáka ñaá rá kua'an r̄a noo ió faraón, dá ná kande'é ñaá rá, ná kande'á á náta'an ini r̄a tanda'a r̄a x̄ín. Dá nì ka'án faraón ñoo tanda'a r̄a x̄ín. Sa'á ñoo nì kemáni rá Abram borrego, x̄ín vaca, x̄ín burro, x̄ín camello, mozo viti nì x̄i'o ra noo Abram.

Tído koo ní náta'an ini Ndios ña kua'an farón tanda'a r̄a x̄ín Sara. Dá nì x̄i'o na iin t̄andó'ó nì ndo'o ra, x̄ín dao k̄a ñadi'í r̄a, x̄ín de'e ra, ch̄i ndidaá ná nì kasá'á kú'u. Sa'á ñoo nì kana faraón Abram nì sā n̄a. Dá nì kaa r̄a x̄ín ná:

—¿Niva'a nì kee yo'ó ña yó'o? ¿Niva'a kò ní kast'on ndaaon xí'in yu'u ña ñadi'óon kúú ña yó'o? Chì nì kaaon xí'in yu'u ña ñá'a yó'o kúú kì'o ló'on. Ta nì sonóon nooí ña ki'in ñaí kakuuan ñadi'íi. Yó'o iin ñadi'óon. Ná ki'an, ta kandaka ñaá, kua'án —kaá faraón.

Di'a nì kuu tá nì ta'anda tá'an Abram xí'in Lot

Dá nì kana Abram Egipto kua'an na xí'in ñadi'í na, xí'in ndidaá ña ió noo ná. Dá nì ndisáa tuku na kuendá Canaán. Ta nì ndisáa ta'ani Lot xí'in ná. Dá nì saá tuku na noo naní Betel, chì ñoo kúú noo nì kava'a Abram iin noo ná. Ñoo nì satuu na. Dá nì nakì'o na ndivé'e noo Ndios nì chiñó'o ná iin kítì nì doko ná noo Ndios.

Ta kuiká ndava'o Abram: ió oro noo ná, ió plata, xí'in kuá'a ndava'o kítì. Ta dión ta'ani ta kuiká kúú Lot, chì kuá'a ndava'o kúú borrego ra, vaca ra, xí'in ñayuu xionoo xí'in rá. Tído yúku noo xionoo Abram xí'in Lot ñoo kò kéta tá'an vaan kasá'an kítì ndáka na, chì kuá'a ndava'o kúú rí. Ta kò kuú kà kandeí dáó ná, chì ta ndáka kítì Abram naá ra xí'in ta ndáka kítì Lot. Sa'á ñoo iin kuu nì kaa Abram xí'in Lot:

—Tá'an va yu'u kúú yo'ó, sa'á ñoo kò vá'a ta'on naa yo. Ta kò vá'a ta'on ña naa ta ndáka kítì yo'ó xí'in ta ndáka kítì yu'u. Sa'á ñoo va'a kà ná ta'anda tá'an yo, chì káa ndéi kua'a ñó'o. Ná kaxi miíón ndei kúú noo nata'an inon koon. Tá ká'ón

—Agar, o sa yu'óon. Chì nì seídó'o va Ndios ndé'í tayí ló'o xaan kándu'u xí. Ta viti kandaa va'on de'on, chì xí'in de'e ñání díkó xí kava'a Ndios iin nación ká'ano —kaá na xí'in Agar.

Dá nì sonó Ndios noo Agar, dá nì xiniñan noo kána takuúí. Ta kúú nì sa'an nì dakútían ñíi ñoo xí'in takuúí. Dá nì sa'an nì xí'án ra nì xi'í Ismael. Ta kúú nì sa ndei va na ndéi na yati noo ñó'o takuúí ñoo. Dá nì chendeé Ndios tayíi ñoo. Ta kúú nì sa'ano xi noñó'o ichí ñoo. Ta kúú nì katì'a xi sa'ání xí kirí yukú xí'in kúxi. Dá nì darndá'a ñaá naná xi xí'in iin ñá'a Egipto. Ta kúú ñoo nì nakaya kuá'a ndava'o de'e ñání xí xí'in de'e díkó xí.

Di'a nì kuu tá nì xito ndodó Ndios Abraham, ná nde'á á kandisa ndaa na Ndios

Ta nì ya'a dao kuia, dá nì xito ndodó Ndios Abraham ná nde'á á kandisa ndaa na Ndios. Sa'á ñoo nì kaa na xí'in Abraham:

—Abraham, kuaka iin tó'ón dinì de'e ló'on, Isaac, ra ndó'o téin sa'a xaan, ta kua'án noo ñó'o naní Moríah, noo kúú kuendá Canaán. Tá nì saon ñoo, dá chiñó'o de'on nooí dinì iin yúku iin ñoo, ta ñoo, dá ka'in xí'ón —kaá Ndios xí'in Abraham.

—Kee va yo'ó ndidaá kúú ña'a xíkà Sara, chī xí'ín iin tó'ón de'e yo'ó Isaac xaṅ kandeí kua'á ndava'o de'e ñánón xí'ín de'e díkón. Ta kúú díón ta'ani keeí xí'ín Ismael, chī ndukua'i de'e ñání xí xí'ín de'e díkó xí, chī de'e miíón kúú xí —kaá Ndios xí'ín Abraham.

Ta nī tuu noo iin ka kuṽ, kúú na'a ndava'o nī ndakoo Abraham. Dá nī xí'o na pan noo Agar, xí'ín iin ñí nī chiti ñó'ó takuúí, dá nī ndundeé tá'an na xí'án. Dá nī keean kua'an xí'ín de'an noo kúú ñó'ó ichí. Ñóo nī xionoo na, chī ko ná'á ta'on na ndeí ko'on na. Ta kúú, tá nī ndi'i takuúí ñó'o ini ñí ñóó, kúú nī kasá'á xí'i Ismael doko takuúí. Dá nī dankoo ñaá Agar kátí iin yíto ló'o iin ñóó, chī kúú i'íní ndava'o. Dá nī sa'an nda xíká ñóó, dá nī sa koan ióan, chī yu'áan konian noo kuu xi, chī íchí ndava'o xi takuúí. Ta kúú nī kasá'á ndé'i ndava'o xi. Ta kúú nī seídó'o va Ndios ndé'i xi. Dá nī ka'an ángel Ndios xí'ín Agar:

ko'on chí xoo iti di'a, dá yu'u ná ko'on xoo kua'a. O tá ká'án yo'ó ko'on xoo kua'a, dá kían yu'u ná ko'on xoo iti kooi —kaa Abram xí'ín Lot.

Dá nī sa nde'é va'a Lot yódo ká'ano ndeí yuta naní Jordán. Ta nī xini ra noo yódo ñóó, ndató ndava'o ñó'o takuúí, ta kíán táto'on iin jardin Ndios, chī ndató ndava'o káa. Dá nī kaxi Lot yódo ñóó. Dá nī kee ra kua'an ra koo ra ñóó, chī me'í yódo ka'ano ñóó ñó'o uu ñoo ná'ano. Dá tá nī saa ra ñóó, dá nī sa io ra ñoo ká'ano naní Sodoma. Ta ñóó kúú noo ndeí ndino'o ñayuu kini, ta kée ndava'o na kuachi kini.

Dá nī kandoo Abram nī sa io na yúku kuendá Canaán. Dá nī kaa Ndios xí'ín ná:

—Kande'é va'on ndidaá kúú xoo noo túu ión xaṅ, ta yu'u kí'oi ndi'i kuií ñó'o noo túu xaṅ nooṅ, ta kakuu kuián ñá'a miíón, xí'ín ña'a de'e ñánón, xí'ín de'e díkón. Ta

ndukaua'a xi to'on ki'o ñoyaká ndéi noñó'o kee yu'u.
Ndakuijn ndichi yo'ó, ta kua'an kanooón iin ní kúú xián
noñó'o xaan, dá konoon to'on ki'o kánian, xí'in to'on ki'o
ndíkaan, chi ki'oi ña nooon —kaá Ndios xí'in Abram.

Dá ni ndane'e Abram ndidaá kúú ña'a kómí ná. Dá ni
kee na kua'an na koo na noo kúú yúku naní Mamre, yatí noo
nákaá ñoo ká'ano naní Hebrón. Ñoo ni kava'a na iin noo náa
yuu, dá ni chĩño'o ná iin kítí ni dokó na noo Ndios.

Di'a ni kuu tá ni chindeé Abram Lot

Ta kúú xián ió Abram noo naní Mamre, dá ni ndakuei
rey ndéi Sodoma xí'in Gomorra, xí'in oni ka rey. Dá ni naá ra
xí'in iin rey naní Quedorlaomer, xí'in oni ka rey ndíta xoo ra.
Dá ni kandeé Quedorlaomer ni taxí tá'an rey Sodoma xí'in rey
Gomorra kua'an ra. Dá ni kee ra kua'an ra iin yódo nakaá yati
ñoó. Ta noo yódo ñoo, kua'á ndava'o yáí konó ndí'i ñoo. Ta
kúú xián taxí tá'an ra kua'an ra ñoo, ta kúú ni kuei ra ini yáí
konó ñó'o noo yódo ñoo. Dión ni kuu, dá ni ku'u
Quedorlaomer xí'in ta ndíta xoo mií rá ñoo Sodoma xí'in ñoo
Gomorra. Dá ni ki'in ndi'i ra ndidaá ña'a sásá'an na, xí'in
ndidaá kúú ña'a ndáya'i ñó'o ñoo Sodoma xí'in Gomorra ñoo.
Ta kúú ni ki'in ta'ani ra dao na ñá'a né'e ra kua'an ra. Dá tá
ni nandiókuei ra kua'an nó'o rá, dá ni ya'a ra noo kúú ve'e
Lot, tá'an ra kúú daxi Abram, chi ñoo Sodoma ñoo ió roón.

Ta ni tuu noo iin ka kuu ñoo, dá ni sa'an Abraham noo ni
sakáa na ndátó'on ná xí'in Ndios. Dá ni ndane'e noo ná noo kúú
ñoo Gomorra xí'in ñoo Sodoma, xí'in iin ní kúú yódo ñoo. Dá ni
xini na ña iin ní kúú xián ñoo kokaá ño'oma toón kua'an
táto'on iin noo kéí, dión káaan. Dión ni kuu, chi tá o ñá'a dánaá
Ndios ñoo ká'ano noo ió Lot, dá ni ndisáa ini na ña ni xika ta'i
Abraham sa'a Lot, ta sa'á ñoo ni taó ná Lot ñoo ñoo, dá ni danaá
na ñoo ká'ano Sodoma.

Di'a ni ndo'o Agar xí'in Ismael

Ta ni ndi'i ni naá ñoo Sodoma xí'in ñoo Gomorra, dá ni
naðon Abraham kua'an na koo na iin ñoo ká'ano naní Gerar. Ta
kúú ñoo ni kaki de'e na. Dá ni chinaná ñaá ná Isaac. Dá tá ni
xino xi ona kuu, dá ni sa'anda na ñíí xí táto'on ni sa'anda Ndios
choon.

Tá ni ya'a oni kua, dá ni kee Abraham iin víko ká'ano noo
ni ndi'i ni chichí Isaac ndódo. Dá ni xini Sara ña Ismael, tá'an ra
kúú de'e Agar, kédiki xi Isaac. Dá ni karyí Sara. Dá ni sa'an na
ni ka'an na xí'in Abraham:

—Taxí ní Agar ná ko'an xí'in de'an Ismael, chi ko ta'on ña'a
kanian ni'i xí, chi noo de'e mií yu'u Isaac kandoo ndi'i kuií ña'a
ió noo ní —kaá Sara.

Ta kúú ni ta'u'u ndava'o ini Abraham sa'á ña ni ka'an Sara,
chi ko kóni na ña ko'on Ismael. Dá ni kaa Ndios xí'in ná:

Ta kúú tákaa ñadi'í Lot kua'an sata dao ka noón. Ta kúú ni nandiókooan ni sa nde'an chí sata di'a. Ta kuu ñoo ni nduuan iin na'ána ñij.

Dá ni tiin ta'ani ra Lot né'e ra kua'an ra xí'in ndidaá kúú ña'a ió noo rá.

Ta kuu ndadá iin tó'on taa kuendá Lot ni kaki ñoo. Dá ni sa'an ra ni nakani ra to'on ni kuu ñoo xí'in Abram. Tá ni kandaá ini Abram ña ni tiin rey ñoo daxi na Lot ñoo, dá ni dataká ndi'i na taa ñó'o tixi ndá'a ná. Kúú rón oní ciento sa'on oní taa. Ta ndidaá roón taxí tá'an ra tákuei ra rey ñoo kua'an ra nda ñoo naní Dan. Dá ni naá ra xí'in taa ñoo. Ta kúú tákuei ñaá rá ni sa'an ra nda noo nákaa iin ñoo naní Hoba. Ñoo ni kandeé taa ñó'o tixi ndá'a Abram ni xio ndaa ra ndidaá kúú ña'a ni ki'in kuí'íná roón né'e ra kua'an ra ñoo. Díon ni kuu, chi ni chindeé Abram daxi na, ta naní Lot, kúú ni kaki ra, dá ni kandeé ná ni naki'in ndi'i kuií na ndidaá kúú ña'a ni ki'in kuí'íná rey ñoo né'e ra kua'an ra. Ta kúú ni kandeé ta'ani na ni yaa ndidaá kúú na ñá'a ñoo xí'in dao ka ñayuu né'e ra kua'an ra.

Díon ni kuu, dá ni kandeé Abram xí'in rey naní Quedorlaomer, xí'in ta ndíta xoo mií rá. Dá ni kee Abram kua'an nó'o ná. Dá ni keta rey Sodoma xí'in duti Ndios ni natiin ra Abram. Dutí ñoo kúú ra naní Melquisedec. Ta kuu yó'o kóni kaá ña kúú rá iin rey kendaá. Ta kúú rá rey Salem. Dá ni ka'an ra to'on va'a yó'o xí'in Abram:

—Ndios, na ni kava'a induú, ta ni kava'a na noño'o yó'o, na yó'o kúú na ni kee ña va'a xí'ón. Ná keká'ano yo na, chi mií ná ni kedaá, dá ni kandeéon ni naáon xí'in ta xiní u'u ñaá —kaá Melquisedec.

Dá n̄i x̄i'o Abram kua'a n̄a va'a noo Melquisedec, ch̄i n̄i x̄i'o na iin n̄a'a noo ux̄i rá ux̄i n̄a'a n̄i n̄aki'in na ñoo. Dá n̄i kaa rey Sodoma ñoo x̄i'ín Abram:

—Ná tei yo'ó ñayuu xaṅ, ta kandoo yo'ó x̄i'ín n̄a'a xaṅ —kaa ra.

Dá n̄i kaa Abram x̄i'ín rá:

—Koó. O kándoo ta'on yu'u x̄i'ín n̄a'a yó'o. Naki'in ní ñayuu yó'o x̄i'ín ndidaá n̄a'a yó'o, ch̄i n̄a'a miíón ni kíán, ch̄i sa n̄i ka'an ndaa vei x̄i'ín Ndios, na ió noo dikó, na n̄i kava'a induú x̄i'ín noñó'o yó'o, n̄a o kí'in ta'on yu'u ni lú'u n̄a kúú n̄a'a yó'o, dá kían ná a kaá yo'ó n̄a yó'o n̄i xiṅon n̄a kuiká ió noo yu'u —kaá Abram.

Tá n̄i ndi'i ñoo, dá n̄i n̄andiókoo Abram n̄i ndisáa na noo iin ve'e lona na.

Di'a kua'an n̄a n̄i chikáa ini Ndios kee na x̄i'ín Abram

Tá n̄i ndi'i ñoo, dá n̄i kaa Ndios x̄i'ín Abram:

—O sa kúnda'í inoon, ch̄i yu'u kúú na ndáka ñaá, dá k̄i'oi iin n̄a ká'ano nooon —kaá na.

Dá n̄i kaa Abram x̄i'ín Ndios:

Tído kueé ndava'o kúú Lot. Dá n̄i tiin ndi nduú ángel ñoo ndá'a Lot, x̄i'ín ndá'a ñadi'í ra x̄i'ín ndá'a de'e di'í ra. Dá n̄i taó ñaá ná ndáka na kua'an na, ch̄i n̄i ku'u ini Ndios sa'a ná, sa'a ñoo n̄i taó ñaá ná ñoo ká'ano ñoo, dá ná kaki na, ta ná o kuú na. Ta noo sa n̄i kankuei na yú'u ñoo ñoo, dá n̄i kaa ángel ñoo x̄i'ín ná:

—Taxí tá'an k̄i ndo kua'an ndo yúku káa, ta koni ndo kaki ndo. Ta o sa n̄andiókuéi ndo kandé'é ndó chí sata. Ta o sa sá kuṅta ndo yódo káa, dá ná saṅ ndo yúku káa.

Dá n̄i kaa Lot x̄i'ín ángel ñoo:

—Koó, tatá, ch̄i sa kua'a ndava'o n̄a man̄i n̄i kee ní x̄i'ín ndu'u. Ta na va'a ndava'o n̄i sa kuu ní x̄i'ín ndu'u, ch̄i n̄i dakáki ní ndu'u. Tído, o kúú ta'on ko'on ndu'u yúku káa, ch̄i oon ni ndáa tandó'ó ndo'o ndu káa, ta kuṅ ndu. Tído káa nákaṅ iin ñoo ló'o. Ta yati va nákaṅ káa. Konó ní ná ko'on ndu ñoo káa.

Dá n̄i kaa ángel ñoo:

—Va'a va, ná kee vei n̄a x̄iṅon, ta o dánaá ta'on yu'u ñoo noo ká'ón ko'on káa. Kua'an k̄i chí káa, tá daá. Ch̄i o kúú ta'on dánaái ñoo Sodoma x̄i'ín ñoo Gomorra tá o ná'a saṅ ndo'ó ñoo ló'o káa —kaá na.

Tá n̄i t̄u noo, ta kúú sa n̄i saṅ va Lot ñoo ló'o ñoo naní Zoar. Da vi n̄i dakóon Ndios ño'ó ita x̄i'ín asufre noo kúú ñoo Sodoma x̄i'ín ñoo Gomorra. Dá n̄i dánaá ndi'i na ndidaá kúú ñayuu ndéi ñoo. Ta kúú n̄i dánaá ndi'i na ndidaá kúú n̄a'a n̄i sa'ano yódo ñoo.

Ta kúú nì kasá'á vá rá kendava'a ra xí'ín Lot. Ta kúú nì t̄atuu yati t̄aa ñóó yé'é ñóó, ch̄i kua'an r̄a chinda'á rá yiryé'é ñóó, ta kankao raan, ka'án rá. Dá nì dakó'on ndá'a ángel ñóó Lot. Dá nì n̄achi'i na Lot ini ve'e. Dá nì nakadi na yé'é ñóó. Dá nì nda'o noo ndidaá t̄aa ñóó nì kee ángel ñóó. Ndidaá takuáli, ndidaá t̄a yatá nì kandoo kuaá r̄a. Ta xíka ndaa ra nándukú rá yé'é ñóó. Tído k̄o ní nani'i k̄a ra yé'é ñóó. Dá nì kaa ndi nduú ángel ñóó xí'ín Lot:

—Nakuaka de'e di'óon xí'ín t̄aa ió to'on xí'ín xí, xí'ín ndidaá k̄a ni n̄a ve'on ndéi ñoo ká'ano yó'o. Taó ná, ta kandaka xíká ná kua'an. Ta ná o sa kándeí k̄a ndo yo'ó, ch̄i ko'on ndu dánaá ndu ñoo yó'o viti. Ch̄i kúú sa kua'á ndava'o ñayuu ká'an kuachi sa'á ñayuu ndéi ñoo ká'ano yó'o, sa'á ñóó nì tanda'á Ndios ndu'u vei ndu dánaá ndu ñoo yó'o —kaá n̄a xí'ín Lot.

Dá nì sa'an Lot nì ka'an r̄a xí'ín takuáchí yíí, tá'an r̄a ió to'on xí'ín de'e di'í r̄a. Dá nì kaa Lot xí'ín xí:

—Na'a ndo, ná ko'o. O sa kándeí k̄a ndo yó'o, ch̄i ko'on Ndios dánaá n̄a ñoo yó'o viti —kaá Lot.

Tído k̄o ní kándía ta'on takuáchí yíí ñóó noo nì ka'an Lot. Ta kúú sa kua'an t̄uu noo va, dá nì kaa ndi nduú ángel ñóó xí'ín Lot:

—Ndakoo kíj, ta kandaka kíj ñadi'óon, xí'ín ndi nduú de'e di'óon ná ko'o tá k̄o kónoon kuuon, ch̄i kua'an ndu kendava'a ndu xí'ín ñayuu ndéi ñoo yó'o viti —kaá ángel.

—¿Ndá choon kúú vían, va'ará ná k̄i'o ní iin ñ̄a'a ká'ano noo yu'u? Ch̄i ná'á mií ní ñ̄a ni iin tó'ón ví de'i koó. Sa'á ñóó tá ná kuui, dá kian iin t̄aa nákaa t̄ixi ndá'í natiin ndidaá kúú ñ̄a'a ió nooí —kaá Abram.

Dá nì kaa Ndios:

—K̄o ta'on dión kíán. Ch̄i koo iin de'e miíón, ta roón kúú r̄a natiin ñ̄a'a ió nooon. Ta kúú kandeí kua'á ndava'o de'e ñánóón, xí'ín de'e díkóón. Ta kakuu xi tát̄o'on kúú t̄iñoó ñó'o induú káa, ch̄i kua'á ndava'o kakuu xi —kaá Ndios.

Ta kúú nì kandísa va Abram noo nì ka'an Ndios, sa'á ñóó nì kandoo va'a na noo Ndios. Dá nì kaa ta'ani Ndios xí'ín Abram:

—O sa nándodóón ñ̄a yu'u kúú Ndios. Yu'u kúú n̄a nì taó ñ̄aá ñoo ká'ano naní Ur, ta ndákai yo'ó nì kasáai noñó'o yó'o, ch̄i yu'u k̄i'o ñ̄aá nooon —kaá Ndios.

Dá nì ndato'ón Abram Ndios:

—¿Ndí koo, dá kandaá inii ñ̄a miían ndaa kuití k̄i'o mií ní ñó'o yó'o nooí? —kaa Abram.

Dá nì ka'an Ndios ñ̄a ná kandaka Abram dao kíti, dá ná ka'ání ná ri, dá ná dok̄o n̄a ri noo Ndios, kaá n̄a xí'ín ná. Dá nì kee Abram tát̄o'on nì sa'anda Ndios choon. Dá nì na'a noo Ndios noo Abram, dá nì kaa n̄a:

—Kánian kana'ón ñ̄a noñó'o t̄a tukú kandeí ndidaá de'e díkóón. Ta ñóó kaño'o xi t̄ixi ndá'a t̄a tukú, dá kendava'a ra

xí'ín xí komi ciento kua. Tído, tá n̄i ndi'i daá, dá kendava'a míi yu'u xí'ín ta tukú ñoó, dá dákaaki va'i ndidaá xi. Dá ví, dá naki'oi ña kuiká noo xí. Ta naki'oi ñó'o yó'o noo ndidaá kúu de'e díkóon, ta kakuuan nda yuta nákaa chi kuendá Egipto, xí'ín nda yuta ká'ano naní Eufrates —kaá Ndios xí'ín Abram.

Di'a n̄i ndo'o iin ñá'a naní Agar

Sa n̄i ya'a táto'on uxi kua ña n̄i ka'an Ndios xí'ín Abram ña ki'o na ñó'o kuendá Canaán noo Abram xí'ín noo ndidaá kúu de'e ñání ná, de'e díkó ná. Tído ko ta'ón de'e Abram ió xí'ín Sara. Ta kúu ió iin ñá'a Egipto naní Agar, ta kéchóoan noo Sara. Sa'á ñoó iin kuu n̄i kaa Sara xí'ín Abram:

—Ko sonó ta'on Ndios koo de'e yo. Ñóo ndani xíkai ña naki'in tá'an yo'ó xí'ín mozoi Agar, ta ndá ndi kuu koo iin de'on xí'án —kaá Sara xí'ín Abram.

Ta kúu n̄i kandía va Abram noó n̄i ka'an Sara xí'ín ná. Ta kúu n̄i naki'in tá'an na xí'ín Agar. Ta kúu n̄i katóni va ini Agar ña sa ño'o va de'an. Dá n̄i kasá'a ku'ichi va inian xinian sato'an Sara ñoó. Dá n̄i kast'on Sara xí'ín Abram, dá n̄i kaa na xí'ín Sara:

—Tixi ndá'a miíon nákaa Agar. Ñóo ndani keon xí'án táto'on ki'on konoon keon —kaá Abram.

Dá ví n̄i kasá'a Sara kendava'an xí'ín Agar. Dá n̄i kee Agar kua'an noño'o ichí kooan. Ta kúu n̄i naki'in tá'an Agar xí'ín iin ángel, na n̄i kii noo Ndios, yati noo kána takuú. Dá n̄i kaa ángel ñoo xí'án:

ñoó ndita ra. Ndidaá takuáli, ndidaá ta yata n̄i kasá'a rá kayu'ú rá Lot:

—¿Ndeí kua'an ta n̄i kasáa kudí ve'e ní yó'o sakuaá víti? Taó kii ní ra, naki' ra sata vé'e, chi kóni ndu kandeí ndu kudí ndu xí'ín rá —kaá ra.

Dá n̄i keta Lot sata vé'e ndat'ón rá xí'ín ta ñoó. Ta kúu n̄i sadi tóon va ra yé'é rá. Dá n̄i kaa ra xí'ín ta kua'a ñoó:

—Xíkai ña maní noo ndo, amigo mií. Ná dá'a ni kee ndo ña'a kini yó'o —kaá Lot.

Dá n̄i kaa ta kua'a ñoó:

—Kexoo yo'ó noo ndu, dá ná ku'u ndu'u ini ve'on noo ndéi ra —kaá ra.

Dá n̄i kaa Ndios:

—Sa'a ux̄i ñayuu vá'a, ta ɔ dánaá ta'on yu'u ñoo ká'ano ñoo.

Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an Ndios ña yó'o xí'ín Abraham, dá vi n̄i kee na kua'an na. Dá n̄i kee Abraham kua'an nó'ɔ ná ve'e lona noɔ ió na ñoo.

Di'a n̄i kuu tá n̄i danaá Ndios ñoo Sodoma xí'ín ñoo Gomorra

Ta kúu sa n̄i kuaá vá kíán, dá n̄i sā ndi nduú ángel ñoo ñoo ká'ano Sodoma. Ta ndáa na tátɔ'on ndáa t̄aa oon. Ta ió Lot noɔ kúu noɔ k̄ondu'u ñayuu ñoo ká'ano ñoo, ch̄i iin ní kúu yú'u ñoo ñoo ndadí náon. Dá tá n̄i xini ñaa Lot, dá n̄i nakūin ndichi ra nakuaka ñaa rá. Dá n̄i kaa ra xí'ín ndi nduú t̄aa ñoo:

—Tatá, xíkaj̄i ña man̄i noɔ ní ña koo ní xí'ín ná kandeí sakuaá viti ve'i. Dá na'a tāan, dá kuu va ndakuei ní, dá ná ki'in ní ichi ko'on ní —kaá Lot.

Dá n̄i kaa uu t̄aa ñoo:

—Koo. ɔ kó'on ta'on ndu'u ve'on. Keí yó'o va kandeí ndu sakuaá viti —kaá ángel.

Tído n̄i seí nda'í Lot noɔ t̄aa ñoo ña ná ko'on na xí'ín rá. Da vi n̄i kandía t̄aa ñoo n̄i sa'an na ve'e Lot. Dá tá n̄i sā t̄aa ñoo ve'e Lot ñoo, dá n̄i kenduu na ve'e Lot ña'a n̄i sad̄ini t̄aa ñoo. Ta kúu ɔ ñá'a ta'on kandeí na kud̄i na, ta kúu n̄i kasáa va ndidaá kúu t̄aa ndéi ñoo Sodoma ñoo. Ta kúu n̄i kaonoo ra ve'e

—Nandiókoon kua'an nó'on noɔ ió sato'on, ta kueídó'on ndidaá kúu choon ka'an xí'ón. Ta kandeí kua'á ndava'o de'e ñánóon, de'e díkóon. Tá n̄i kaki de'on, ta ñó'o xāan viti, dá chinanóon xi Ismael. ch̄i kūu yó'o dándáki ña n̄i xini Ndios ña nda'í ndava'o ndó'o yo'ó. Dá tá n̄i sa'ano xi, ta naá x̄i xí'ín ndidaá t̄aa, ta kúu ndidaá t̄aa naá ta'ani ra xí'ín mií x̄i —kaá ángel ñoo xí'ín Agar.

Dá ví n̄i nandiókoo Agar kua'an nó'an ve'e Abram. Daá ñoo, dá ió Abram kom̄i diko iño kuia. Dá n̄i kaki de'e Agar, dá n̄i chinaní ñaa ná Ismael.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'anda Ndios choon ña ta'ándá ñi Abram xí'ín ndidaá de'e yíi na

Tá n̄i kasandaá Abram n̄i sa io na kom̄i diko sa'on kom̄i kuia, dá n̄i nandiókoo tuku Ndios n̄i ka'an na xí'ín Abram, dá n̄i kaa na:

—Iin tó'on yu'u kúu Ndios né'e ndi'i kuií choon. Kueídó'on noɔ ká'in xí'ón, ta ɔ sa kéeon ni iin tó'on ña'a kini, ch̄i ko'in keyíkoi iin choon xí'ón, ch̄i k̄i'o yu'u kua'á ndava'o de'e noɔ yo'ó, ta nadaon ta'ani yu'u kuuon. Viti nani yo'ó Abram, ta kūu yó'o kóni kaá ña kúuón iin tatá ndáya'i ndava'o. Ta viti kananón Abraham, ch̄i kūu yó'o kóni kaá ña kúuón iin tatá kua'á ndava'o ñayuu. Ta yu'u kúu na chindeé ndidaá kúu de'e yo'ó, ta k̄i'o yu'u ñó'o kuendá Canaán noɔ yo'ó. Ta ñoo kakuu kuií ña'a yo'ó. Ta yu'u kakuu Ndios noɔ

ndidaá de'e ñánóón, de'e díkóón. Ta kánian keeon choon sa'ándái nooón. Ta kánian ta'andá ñi ndidaá kúú takuáchi yíi, ta kaki tein ndidaá kúú de'e yo'ó. Tátó'on keeon xí'ín takuáchi kúú de'e miíón, k'i'o dión ta'ani keeon xí'ín ndidaá de'e ñá ñó'o tixi ndá'on. Ta ni xino xi oná kuú ni kaki, dá keeon dión xí'ín xí. Ta ñá yó'o k'i'o ñá kandaá inoón ñá dáxinkooi to'on ni xi'oi nooón.

‘Ta nadaon ta'ani yu'u kuú ñadi'óón. Viti nanían Sarai, tído viti kían kananíán Sara, ta kuú yó'o kóni kaá de'e di'í rey. Ta ko'in keei iin ñá va'a xí'ín ñadi'óón, chi dákákian iin de'on. Ta kakuuan naná kuá'á ndava'o ñayuu, ta kakuu ta'anian iin naná noó taa kua'a kane'e choon —kaá Ndios xí'ín Abrám.

Tá ni seídó'o Abraham to'on yó'o, kúú ni saki va na, chi ni ka'án ná ñá o kuú ka koo iin de'e iin taa ió iin ciento kua, ta ni iin ñá'a ió komi diko uxi kua o kuú koo de'e, ka'án ná. Dá ni kaa ñá xí'ín Ndios:

—Va'a kaan natiin ní de'i Ismael, dá nani'i xí ñá va'a ni kaa ní k'i'o ní nooí —kaá Abram.

Dá ni kaa Ndios:

—Ná keei iin ñá va'a xí'ín Ismael, ta kandeí kuá'á ndava'o de'e ñání xí, de'e díkó xí, ta kakuu xi iin taa ndáya'i. Tído miían ndaa kuití k'i'oi iin de'e noo yo'ó xí'ín Sara, ta kaki xi tixi iin kua, ta chinanón xi Isaac. Ta dáxinoi to'on ni ka'in xí'ón xí'ín mií xí, xí'ín ndidaá kúú de'e ñání xí, de'e díkó xí —kaá Ndios.

Dá ni kaa Ndios:

—Tá ndei uu diko ñayuu vá'a, ta o dánaá ta'on yu'u ñoo ká'ano ñoo.

Dá ni kaa tuku Abraham:

—Sei nda'aví noo ní ñá o sa karyíi ní xí'ín ñá ndátó'ón téi yu'u sa'a ñá yó'o noo ní. Tído, tá ni nani'i ní oko uxi ni ñayuu vá'a, ¿á dánaá va ní ñoo ká'ano ñoo?

Dá ni kaa tuku Ndios:

—Tá nani'i yu'u oko uxi ñayuu vá'a, ta o dánaá ta'on yu'u ñoo ká'ano ñoo.

Dá ni ndátó'ón cháa ka ñáá Abraham:

—Tatá mii, kuu xio ndeé ini ka'in di'a xí'ín ní, tído, ¿á dánaá mií ní ñoo ká'ano ñoo tá ná nani'i ní oko ni ñayuu vá'a?

Dá ni kaa Ndios:

—Sa'a oko ñayuu vá'a, o dánaá ta'on yu'u ñoo ká'ano ñoo.

Dá ni xio ndeé ini Abraham ni ndátó'ón cháa ka ñáá ná. Dá ni kaa ñá:

—Kee ni ñá maní o sa karyíi ní xí'ín, chi ko'in ndátó'ín mií ní iin tó'ón ka ta'ándá viti, ta o nándiókoo kají dáta'ín mií ní. ¿Á dánaá mií ní ñoo ká'ano ñoo tá ndá ndi kuu ná nani'i ní uxi ni ñayuu vá'a.

Dá n̄i kaa Ndios:

—Tá nani'i yu'u ū diko uxi ñayuu vá'a ndéi ñoo ká'ano Sodoma, dá kían ku'u ini yu'u saaa ndidaá ka na ndéi ñoo.

Dá n̄i n̄andiókoo tuku Abraham n̄i kaa na:

—Ku'u ká'ano ini ní sa'í, chi xio ndeé ini ká'in xí'in ní, ta Ndios kúú mií ní, ta iin taa n̄i kavá'a xí'in ñoyaká ñó'o vá kúú yu'u. Tído, tá ndéi ū diko o'on ñayuu vá'a, ta ¿á dánaá va mií ní ñoo ká'ano ñoo chi kámani o'on ka ñayuu vá'a?

Dá n̄i kaa Ndios:

—Tá nani'i yu'u ū diko o'on ñayuu vá'a, dá kían o dánaá ta'on yu'u ñoo ñoo.

Dá n̄i kaa Abraham:

—Tído viti, tá ndéi ū diko ni ñayuu vá'a, ¿á dánaá mií ní ñoo ká'ano ñoo? Ñoo kónij kandaá va'a ini.

Ta n̄i ndi'i ñoo, dá n̄i kee Abraham choon n̄i sa'anda Ndios noo ná, chi n̄i sa'anda na ñij de'e yí na Ismael, xí'in ndidaá taa ñó'o tixi ndá'a ná. Ta kúú n̄i sa'anda ta'ani ra ñij mií Abraham.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xika ta'i Abraham noo Ndios Sa'a ñayuu ndéi ñoo Sodoma xí'in ñoo Gomorra

Iin kuu, dá n̄i xino Ndios n̄i na'a noo ná noo Abraham. Ió Abraham noo kúú yé'é ve'e lona na, dá iin kuití vá n̄i ndane'e noo ná, ta kúú sa ndíta va on̄i taa noo ná. Tá n̄i xini ñaa Abraham, kúú n̄i kankono na n̄i sa'an na nakuaka ñaa ná, dá ndáka ñaa ná n̄i saa na iin kátj yító iin ñoo. Dá n̄i sa'anda Abraham choon noo taa ñó'o tixi ndá'a ná ña ná tei kij rá takují ndoo sa'a taa n̄i kasaa ñoo. Ta kúú n̄i sa'anda ta'ani na choon noo iin taa ña ná kenduu ra ña'a kasa'an ndin on̄i taa ñoo. Tá n̄i ndi'i n̄i sasá'an taa ñoo, dá n̄i ndato'on ná Abraham:

—¿Ndeí ió Sara, ña kúú ñadi'oon? —kaá na.

Dá n̄i kaa Abraham:

—Ini ve'e lona kaa nákaa xi —kaá Abraham.

Dá n̄i kaa iin taa ñoo:

—Tixi iin kua, dá kixi tukui koto ni'ini yo'ó, chi daá, dá koo iin de'e ñadi'oon, Sara —kaá na xí'in Abraham.

Ta kúú n̄i seídó'o va'o Sara ña n̄i kaa taa ñoó, chí nákaa n̄a ini ve'e lona ñoó. Ta sa yata ndava'o Abraham xí'ín Sara ñoó. Sa'á ñoó ko ní xio ndeé ta'on ini na, kúú n̄i saki va na.

Dá n̄i kaa Ndios xí'ín Abraham:

—¿Niva'a n̄i saki Sara? ¿Á ká'ón ña ió iin ña'a kuáchi, ña o kuú kee Ndios? —kaá na.

Dá n̄i kaa Sara:

—Ko ní saki ta'an vei. N̄i yu'ú oon vei —kaá na.

Dá n̄i kaa taa ñoó:

—Ko ndáa, chí n̄i seídí'o ndu ña n̄i sakon.

Ta n̄i ndi'i ñoó, dá n̄i nakuíta ndichi ndin oni taa ñoó. Dá n̄i kee na sá xíka na kua'an n̄a chí ñoo Sodoma. Dá n̄i kixian n̄i nakani ini Ndios: "Va'a di'a ná kasto'in xí'ín Abraham ña ko'in keei, chí míi Abraham kakuu tatá iin nacióon ká'ano. Ta sa'a míi xi keei iin ña va'a xí'ín ndidaá ñoo ñó'o ñayuu yó'o. Ta n̄i kaxi yu'u xi ña ka'anda xi choon noo ndidaá de'e xi, nda de'e ñání xí, nda de'e díkó xí, ta ná kueídó'o ndi'i xi choon n̄i sa'anda yu'u, ta ná kee xi ndino'o ña va'a xí'ín ña ndaa. Dá ná keei ndidaá kúú choon n̄i kaaj keei xí'ín xí," kaá Ndios nákani ini na. Dá n̄i kaa na xí'ín Abraham:

—N̄i tai to'on ñayuu ndéi ñoo Sodoma xí'ín ñoo Gomorra ña kée na kuáchi kini. Ta viti kían ko'in ñoó kande'í ná kande'á á ndaa kuití ña kini ndava'o kían kée na. Chí n̄i ni'í tó'in ña kée na kuáchi kini ndava'o. Tá ndaa dión kée na, dá ná kandaá va'a inij —kaá Ndios xí'ín Abraham.

Dá n̄i kee uu taa ñoó kua'an na ñoo Sodoma. Dá n̄i kandoo too Ndios n̄i sakáa na n̄i ndatón cháa ka na xí'ín Abraham. Dá n̄i ndato'ón Abraham Ndios:

—¿A ka'ání dáó míi ní na kúú ñayuu vá'a ndéi ñoo ñoó xí'ín ñayuu kómí kuáchi ñoó? ¿Tá ndéi uu diko uxí ñayuu vá'a ñoo ká'ano ñoó, ¿á ku'u ini míi ní sa'a ná? Yu'u kaaj ña ko vá'a ta'on ña ka'ání dáó míi ní ñayuu va'a xí'ín ñayuu káni ñoó. Chí míi ní kúú na kényiko ndaa sa'a ndidaá ñayuu, ta daá kuití vá kée míi ní ña ndaa —kaá Abraham.